Інформаційні технології

УДК 004

Ворошилова Поліна Анатоліївна
студент
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Іваненко Аліна Миколаївна
студент
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЬЮТОРСТВА В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ІНОЗЕМНИХ ВНЗ

Анотація. *У більшості випадків, термін «тьютор» визначає оплачувану посаду при навчальних закладах. Тому,зачасту наявні проекти цього напрямку передбачають підготовку професійних кадрів , частіше всього з педагогічною освітою, діяльність яких направлена на індивідуальний підхід у навчанні. У статті розглянуто різні форми підтримки студентів за кордоном, описано всі недоліки та переваги представлених методів.*

Ключові слова: *тьютор, освіта, університет, студент.*

Актуальність. Нинішня система освіти у ВНЗ передбачає самостійну роботу, опрацювання матеріалів, виконання індивідуальних завдань. Українські освітні заклади, щоб допомогти студентам у процесі навчання, з ініціативи уряду або самоврядування почали переймати досвід іноземних систем освіти. Одною з таких є тьюторство. У більшості випадків, щодо української освіти, термін «тьютор» визначає оплачувану

посаду при навчальних закладах. Тому, наявні проекти з цього напрямку передбачають підготовку професійних кадрів , частіше всього з педагогічною освітою, діяльність яких направлена на індивідуальний підхід у навчанні.

Метою статті є дослідити досвід впровадження тьюторства в іноземних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Існують різні форми підтримки студентів за кордоном: від психологічного консультування, тьюторського супроводу, коучингу і до комплексних програм, спрямованих на вирішення проблем, пов'язаних з підтримкою студентів в процесі навчання. Розглянемо деякі з них. Все більшої популярності набирає клієнт-центрований підхід в навчанні, який є формою підтримки студента в його розвитку. Підхід складається з принципів роботи і загальних цінностей, однак не має жорсткої структури і технологій роботи. Зважаючи на ці особливості, роботу в даному підході складно виділити в окремий проект і інколи відбувається його часткова інтеграція з навчальним процесом без видимих для неспеціаліста змін.

Поняття відкритості освіти ще продовжує формуватися в сучасній науковій традиції, але інтерес до осмислення і самого поняття, і створення технологій відкритої освіти зараз досить великий і проявляється як в сучасній педагогічній теорії, так і в реальній освітній практиці. Відкритість освіти - це перш за все такий погляд і такий тип міркування, при якому не тільки традиційні інститути (дитячий садок, школа, вуз і т. п.) мають освітні функції, а й кожен елемент соціального та культурного середовища може нести на собі певний освітній ефект. Сьогодні багато освітніх установ намагаються принципово змінити свій внутрішній освітній простір: збільшити число факультетів, відкривши нові напрямки підготовки; розширити контингент слухачів; освоїти нові освітні технології; вибудувати міжпредметні зв'язки і т. д. В цьому випадку

освітній простір для учня починає задаватися вже не стільки жорстко визначеною, єдиною для всіх навчальною програмою, скільки усвідомленням різних освітніх пропозицій і їх певна організація.

Тьюторство як педагогічне явище витекло з закордонного досвіду, який має давні традиції. Питання, який еволюційний шлях пройшло тьюторство, є важливим для розуміння суті цього явища, визначення особливостей його проявів в сучасних зарубіжних моделях освіти.

Феномен сучасного тьюторства тісно пов'язаний з історією європейських університетів. З часів Середньовіччя під тьюторством розуміють форму університетського наставництва [1].

Цей феномен заснувався приблизно в XIV столітті в класичних англійських університетах: Оксфорді і, трохи пізніше, Кембриджі. З цього часу ми можемо говорити про тьюторство як про форму університетського наставництва [2]. Спочатку університети були корпораціями викладачів і студентів. Згодом університет перетворювався в братство, яке говорить «одною мовою», тобто сповідує єдині цінності і визнає одні і ті ж наукові авторитети. Англійський університет не дбав про те, щоб всі студенти прослухали певні курси. Студенти з одних коледжів могли бути слухачами лекцій професорів з інших. Кожен професор читав і коментував свою книгу. Студенту треба було самому вирішувати, яких професорів і які предмети він буде слухати. Університет же висував свої вимоги тільки на іспитах. Таким чином, студент повинен був сам вибрати шлях, яким він досягне знань, необхідних для отримання ступеня. У цьому йому і допомагав тьютор [3]. Так як незаперечною цінністю того часу була свобода (викладання і навчання), тьютор здійснював функцію посередництва між вільним професором і вільним учнем. Цінність свободи була тісно пов'язана з цінністю особистості, і завдання тьютора полягала в тому, щоб з'єднувати на практиці особистість і академічні ідеали. Процес самоосвіти був основним процесом отримання університетських знань, і

тьюторство спочатку виконувало функцію супроводу цього процесу самоосвіти. У XVII столітті сфера діяльності тьютора розширюється - все більшого значення починають набувати освітні функції. Тьютор визначає і радить студенту, які лекції і практичні заняття краще відвідувати, як скласти план своєї навчальної роботи, стежить за тим, щоб його учні добре навчалися і були готові до університетських іспитів [4].

Студенти, при проведенні опитування, виділяли чотири бачення ролі тьютора:

1) близько до репетиторства, коли тьютор «підтягує» студента, допомагаючи йому засвоїти необхідні знання;
2) крім роз'яснення необхідних знань, тьютор демонструє своє бачення теми всередині дисципліни, дозволяючи тим самим на неї поглянути під особливим кутом;
3) за рахунок того, що тьютор висвітлює досліджувану тему в контексті міждисциплінарних зв'язків, студент може усвідомити місце дисципліни в більш широкому науковому полі;
4) студент і викладач спілкуються на рівних в обговоренні предметної області, де обмінюються своїми точками зору з тієї чи іншої теми всередині дисципліни. Це дозволяє в процесі спільної роботи прийти до нового розуміння досліджуваного предмета.

Всі ці способи роботи об'єднує педагогічна позиція і спеціалізація тьютора в тій чи іншій предметної області. Тобто британський тьютор - це викладач наставник. Ці ж якості відзначає Джон Браун, коли описує чинники впливу на формування особистості студента, серед яких безпосереднє спілкування викладача зі студентом, що проходить як у формальному процесі навчання (спільні факультетські заняття, наукова робота), так і не формальному (випадкові зустрічі за обідом, стихійні дискусії) і тісні відносини з іншими студентами [5].

Серед сучасних досліджень по ефективності тьюторського супроводу можна виділити роботу групи авторів Генського університету в Бельгії [6]. У своїй статті вони описують дослідження, доводять позитивний ефект від активних форм підтримки студентів на когнітивному, емоційному і соціальному рівні. Ефект відображається в підвищеній мотивації до навчання, поліпшенні базових навичок, більш глибокому зануренні в навчальні матеріали, досягненні поставлених цілей і зменшенні кількості відрахованих студентів. Згідно з цими результатами, студенти які беруть участь в тьюторських програмах успішніші за своїх одногрупників, які не брали в них участі.

У США найбільш поширеною формою підтримки студентів в процесі навчання є комплексний підхід, який забезпечується підрозділом університету, яке об'єднує різні служби у справах студентів (Student Affairs, Student services). Ці структури прагнуть створити освітній простір, де б студенти мали максимальні можливості для самореалізації і досягнення своїх навчальних і особистих цілей.

Тьютор широко використовує інформаційні технології для організації взаємодії з навчанням на відстані. У британських, австралійських, новозеландських, італійських і деяких канадських університетах тьюторами стають найчастіше аспіранти або викладачі, призначені проводити семінарські заняття. Еквівалентом цього роду тьютора в американських і канадських університетах є «помічник з навчання» (teaching assistant). У США тьютор семестру зазвичай асоціюється з людиною, який дає консультації по певній темі або області знань. У Кембриджському університеті тьютор - це співробітник, відповідальний за наставництво над декількома студентами за схожими дисциплінами, на противагу так званому «керівнику навчання», який в Великобританії і Австралії відповідальний за успіхи в навчанні групи студентів по своїй дисципліні. Разом тьютор і керівник навчання

підкоряються старшому тьютору. В Оксфордському університеті об'єднані ролі наставника (тьютора) і куратора навчання (academic car), в одній особі товариша і вчителя, також відомого як «CUF викладач» [7]. В англійських та ірландських середніх школах класним тьютором назначається навчальна група або клас студентів певного віку (до 30 осіб). Вони зазвичай працюють в групах одного року навчання, очолюваних педагогом-наставником. Класні тьютори беруть ці обов'язки додатково до завдань навчання, планування і моніторингу успіхів за своїм предметом. Вони надають батькам більшу частину відомостей про успішність і будь-які проблеми, які можуть виникнути у їх дітей. Зазвичай саме класний тьютор інформує батьків, якщо у дитини виникли проблеми в школі.

Тьюторство – це процес безперервної турботи про учня; таким чином, безперервність психолого-педагогічної та організаційної підтримки учнів є найважливішим принципом діяльності тьюторів. Основною метою тьюторства в Німеччині, що стала вже традиційною для даної країни, є моральне виховання і розвиток професійних компетенцій учнів на основі принципу індивідуалізації. У післявоєнний час німецька освіта стала професійно-орієнтованою, тому і мета діяльності тьютора була спрямована на впровадження до загальнонаціональних стратегій в навчанні. Структурно тьюторська модель освіти в Німеччини має ті ж складові, що і загальноприйнята модель тьюторства. Так, провідними принципами, що визначають діяльність тьютора, є принципи свободи, свідомості, активності, індивідуалізації; тьютор виконує виховну і освітню функції в таких формах своєї діяльності, як групове спілкування і індивідуальна консультація. За роботою тьютора в Німеччині ведеться адміністративний контроль. Таким чином, Німеччина є практично єдиною країною, в якій діяльність тьютора контролюється адміністрацією університету, в інших країнах вона не контролюється. Своєрідність німецької моделі підготовки тьюторів в тому, що після закінчення навчання по тьюторській програмі

учням видається сертифікат, в якому підтверджується володіння ними профессіональними компетенція ми[8].

Основною метою поширення моделі тьюторства в Об'єднаних Арабських Еміратах, став розвиток метакогнітівних здібностей студентів на основі принципу індивідуалізації. Перелік функцій тьютора в цій системі різноманітний, він включає в себе: виховання, допомогу в визначенні мети, встановлення контакту з учнями, стимулювання, підбір літературних джерел, ознайомлення з процесом оцінювання та ін. [8]. Специфіка моделі тьюторства в ОАЕ в тому, що від тьютора вимагається обов'язкове знання основ релігії і культури країни. В якості методів тьюторської діяльності використуються проблемний метод, сократівське діалог, проведення лекцій, усних і письмових презентацій, розбір конкретних практичних випадків, опитування. Одне з необхідних умов для реалізації моделі тьюторства в ОАЕ - відсутність будь-якого адміністративного контролю, проте всі тьютори зобов'язані регулярно проходити оцінювання [8].

У різних країнах світу діяльність тьютора враховує національні і культурні особливості. При цьому спостерігається зміна не тільки змісту діяльності, але і сама її назва: «тьютор», «ментор», «метатьютор», «коуч», «репетитор», «класний вихователь», «вільний класний вихователь», «науковий керівник», «психолог» та ін. Історичний досвід тьюторства, накопичений в англійської та американської моделі освіти, так само як і сучасний стан тьюторства в системах освіти цих країн, дозволяє виділити його як передовий, заслуговуючи особливої уваги. Великий штат тьюторів в будь-якому навчальному закладі вирішуватиме найрізноманітніші завдання, які сприятимуть у розвитку людського потенціалу.

Література

1. Білицька Є.В. Тьюторська система навчання в сучасній освіті Англії: дис.канд. пед. наук / О.В. Білицька. - Волгоград, 2012. - 201 с.
2. Е.Бетінгер, Р.Бейкер. Ефекти тренінгу студентів: оцінка випадкового експерименту в наставництві студента / Національне бюро економіки – США, 2011.
3. Барбаріго А.А. Британські університети / А.А. Барбаріго, І.В. Федорова. - 1979.
4. П.Ашвін. Різноманітність в досвіді студентів 'Oxford Tutorial' / Vol. 50, №. 4. - 2005.
5. Дж.С.Браун, П.Дугуйд. Університети в цифровій епосі. – 1996.
6. С. Кандевельд, Х. Ван Кіер, Б. Де Вівер. Вивчення впливу навчальних програм для студентів на саморегульований рівень ризику 5-го та 6-го класів навчання / № 21. – 2011.
7. Дудчик С.В. Тьюторський супровід: історія, теорія, досвід / С.В. Дудчик // Шкільні технології. - 2007. - № 1. - 82 с.
8. Андрєєва Е.А. Порівняльний аналіз моделей тьюторства (на прикладі Англії, Німеччини, Об'єднаних Арабських Еміратів і Росії). - 2012.